

Tisztelt Köztársasági Elnök Úr!

A Társaság a Szabadságjogokért jogvédő szervezet azzal a kéréssel fordul Önhöz, hogy elnöki jogkörével élve a büntető törvénykönyvet módosító, az Országgyűlés által 2010. február 22-én elfogadott - T/11705. számon benyújtott - törvényt ne írja alá, hanem kezdeményezze annak előzetes normakontrollját az Alkotmánybíróságnál.

Indokaink

Az Országgyűlés 197 igen, egy nem szavazattal és 142 tartózkodás mellett elfogadta a holokauszt nyilvános tagadása (269/C. §) új büntető törvénykönyvi tényállást.¹ Az elmúlt években a holokauszt tagadásának kriminalizálására vonatkozóan több jogszabály-módosítási javaslatról döntött az Országgyűlés, mind a kormány, mind az ellenzéki pártok kezdeményezésére. Úgy tűnik, valamennyi országgyűlési mandátummal rendelkező párt elkötelezett amellett, hogy a holokauszt tagadását tiltó jogszabály szülessen hazánkban, míg a Fidesz-KDNP frakciónak további történelmi tragédiák tagadását is kriminalizálná a holokauszt tagadása mellett.

Álláspontunk szerint egy ilyen norma a véleménynyilvánítási szabadság magyar alkotmányos rendszerébe ilyen tartalommal nem illeszthető be. Különösen problémás a büntetőjogi szankció alkalmazása. A büntetőjogi szankció alkalmazása ugyanis elkerülhetetlenül valamilyen alapjog korlátozását jelenti. Ezért vizsgálni kell, hogy a büntetőjogi szabályozás szükséges-e, arányos-e, és megfelel-e a büntetőjogi célok elérésére. Az AB szerint az állam akkor nyúlhat az alapjog korlátozásának eszközéhez, ha másik alapvető jog és szabadság védelme vagy érvényesülése, illetve egyéb alkotmányos érték védelme más módon nem érhető el. [30/1992.(V.26.) AB határozat]

1. Normavilágosság követelménye

Az új tényállás álláspontunk szerint nem felel meg a normavilágosság alkotmányos követelményének. A tényállás a holokauszt áldozatának emberi méltóságát sértő, meghatározott tartalmú beszédekhez fűz jogkövetkezményt. Sem a tényállás, sem az ahhoz fűzött indokolás nem teszi világossá, hogy a jogalkotó kit tekint a holokauszt áldozatának.

A holokauszt áldozatai pszichésen ugyanis nem csak a koncentrációs táborok és munkaszolgálatra kényszerített személyek lehetnek, hanem a hamis papírokkal bujkálók, védett házban élők, és az ő hozzátartozóik is. A holokauszt traumában szenvedő második és harmadik generációs holokauszt-túlélőket ugyancsak sértheti a holokauszt tagadása. Nem világos tehát a rendelkezés kulcsát jelentő „holokauszt áldozata” tényállási elem.

¹ „A holokauszt nyilvános tagadása

269/C. § Aki nagy nyilvánosság előtt a holokauszt áldozatának méltóságát azáltal sérti, hogy a holokauszt tényét tagadja, kétségbe vonja vagy jelentéktelen színben tünteti fel, büntetést követ el, és három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”

Az Alkotmánybíróság ítélkezési gyakorlata szerint a normavilágosság követelménye a büntetőjogi – mint eleve alapjogkorlátozó – normák tekintetében különösen fontos. Az Alkotmánybíróság rámutatott: az alkotmányos büntetőjog követelményei szerint a büntetőjogi szankció kilátásba helyezésével tilalmazott magatartást leíró diszpozíciónak határozottnak, körülhatároltnak, világosan megfogalmazottnak kell lennie. Alkotmányossági követelmény a védett jogtárgyra és az elkövetési magatartásra vonatkozó törvényhozói akarat világos kifejezésre juttatása. Egyértelmű üzenetet kell tartalmaznia, hogy az egyén mikor követ el büntetőjogilag szankcionált jogsértést. Ugyanakkor korlátoznia kell az önkényes jogértelmezés lehetőségét a jogalkalmazók részéről. Vizsgálni kell tehát, hogy a tényállás a büntetendő magatartások körét nem túl szélesen jelöli-e ki és elég határozott-e.[30/1992. (V.26.) AB határozat, ABH 1992, 167, 176.]

2. A kutatás szabadsága

Az Alkotmány 70/G. §-a szerint a Magyar Köztársaság tiszteletben tartja és támogatja a tudományos és művészeti élet szabadságát, a tanszabadságot és a tanítás szabadságát. Tudományos igazságok kérdésében dönteni, kutatások tudományos értékét megállapítani kizárólag a tudomány művelői jogosultak.

Az új tényállás alkalmazás veszélyeztetheti a kutatás szabadságát azáltal, hogy akár a holokauszt áldozatainak számáról szóló viták során felmerülhet a holokauszt jelentéktelen színben való feltüntetésének lehetősége. Ha a tudományos vitákat egy büntetőjogi tényállás korlátozza, sérül a véleménynyilvánítás szabadságán belül a kutatás és az információhoz való jutás joga is.

3. Közvád

Annak ellenére, hogy a törvényi tényállás szerint az elkövetési magatartás a holokauszt tagadása, kétségbe vonása vagy jelentéktelen színben való feltüntetése csak akkor büntetendő, ha az egyéni emberi méltóság sérelme is fennáll, az új tényállás megvalósítása nem magánindítványra büntetendő, hanem hivatalból üldözendő, közzvadás bűncselekmény, amelyet a büntető törvénykönyv Különös Részének köznyugalom elleni bűncselekményekről szóló fejezetébe illeszt a jogalkotó. Ebben a fejezetben található bűncselekmények jogi tárgya a köznyugalom, ezzel szemben a holokauszt tagadása esetében a védett jogi tárgy a személy társadalmi megbecsülésének és méltóságának védelméhez fűződő társadalmi érdek.

Az egyéni méltóság sérelme esetében kérdés, hogy az érintett emberi méltóságának sérelme hogyan bizonyítható. Mi indokolja, hogy az emberi méltóságában sértett személy ne maga dönthessen a büntetőjogi eszközök igénybevételéről?

4. Aránytalan büntetési tétel

A tényállás szankciója akár három évig terjedő szabadságvesztés is lehet, mely álláspontunk szerint aránytalan. Három évig terjedő szabadságvesztést például az emberkereskedelem, a személyi szabadság megsértése vagy a kényszerítés alapeseteiben alkalmaz a jogalkotó.

5. A beszéd hatása és az emberi méltóság

Az új tényállás – szemben az eddigi javaslatokkal – nem elégszik meg a holokauszt tagadásának, kétségbe vonásának, vagy jelentéktelen színben való feltüntetésének tiltásával, hanem annak következményei felől közelíti meg a büntethetőséget.

Azonban a kapcsolat a beszéd és a méltóságsérelem között túlságosan elvont. Az Alkotmánybíróság a véleménynyilvánítási szabadság büntetőjogi eszközökkel való korlátozhatóságának alkotmányos határaival több határozatában foglalkozott. [30/1992. (V. 26.) AB határozat, 36/1994. (IV. 24) AB határozat, 95/2008. (VII. 3) AB határozat]. Az Alkotmánybíróság vonatkozó gyakorlatában a tartalomsemleges korlátozás elvét megtestesítő határozatok mellett tartalomalapú korlátozást is alkotmányosnak talált [13/2000. (V. 12.) AB határozat és a 14/2000. (V. 12.) AB határozat]. Az önkényuralmi jelképek tilalmáról szóló szabály – bár alkotmányosnak találtatott – nem állta ki a strasbourgi Emberi Jogok Európai Bíróságának tesztjét.

Az Emberi Jogok Európai Bírósága elfogadja, hogy egyes tagállamok szankcionálják a történelmi tények, elsősorban a népirtás tényének tagadását, megkérdőjelezését, jelentőségének kisebbítését. Ezért az Emberi Jogok Európai Egyezményének 10. cikke alapján nem marasztalta el az Egyezményben részes államokat a holokauszt megtörténtét tagadó könyv [Garaudy v. France], a megsemmisítő táborok létét kétségbe vonó kötet [Remer v. Germany] vagy a haláltáborok létezését szisztematikusan tagadó folyóirat [Walendy v. Germany] elleni fellépés miatt. A Bíróság szerint azonban az Egyezmény 10. cikkének védelme kiterjed a háborús bűnösök kedvező színben való feltüntetésére [Lehideux and Isorni v. France] és a gyűlölködő kijelentésekre mindaddig, amíg azok nem alkalmasak erőszak szítására [Sürek and Özdemir v. Turkey, Karatas v. Turkey].

A beszédek tartalmi alapon történő korlátozása esetén annak hatása felől történő vizsgálat szükséges a véleménynyilvánítás szabadságának alkotmányos korlátozásához. Áttételesen bár, de azzal, hogy egyes meghatározott tartalmú emberi méltóságot sértő beszédeket tilt a törvény, áttöri a tartalomsemleges szabályozási elvet, ezzel megnyitva az utat az egyes, meghatározott tartalmak kriminalizálása előtt. Ennek következményeként a későbbiekben bármilyen egyéb történelmi esemény kétségbevonása vagy tagadása büntethetővé válhat. Ha nincsenek meg a kellő elvi alapok, akkor előbb vagy utóbb vita tárgyát fogja képezni, hogy az egyes történelmi tragédiák közül melyik volt fájdalmasabb, jelentősebb, és szubjektív sérelemérzetek határozzák majd meg a véleménynyilvánítás szabadságát. Egyes konkrét tartalmú, emberi méltóságot sértő beszédek kriminalizálása áttöri a tartalomsemleges védelmi elvet. Ha a védelem tárgya az emberi méltóság, akkor a konkrét tartalomtól függetlenül az emberi méltóságot sértő beszéd szankcionálható.

Kérjük, hogy amennyiben a fenti érveink meggyőzték Önt arról, hogy a törvény alkotmányellenes, az Alkotmány 26. § (4) bekezdésében foglalt jogkörével élve aláírás előtt küldje meg azt az Alkotmánybíróságnak, és indítványozza, hogy az Alkotmánybíróság a törvényt alkotmányosságai szempontból vizsgálja meg.

Budapest, 2010. február 26.

Üdvözlettel:

Dénes Balázs s. k.
Elnök

A kiadmány hitelül

Polgár Andrea Irodavezető